

UN DIA DEL MESTRE D'AULA A LA CIUTAT*

Félix Anchi Aguado,

llicenciat en Educació, amb Mestria en Antropologia de la Escola de Graduats de la Pontifícia Universitat Catòlica del Perú, Institut de Pedagogia Popular-IPP

Les escoles públiques, en les zones urbanes i marginals de Lima, estan generant els seus propis ritmes i espais que pateixen transformacions en els aspectes culturals, socials i polítics, una realitat en construcció i vigent en la comunitat que comparteixen mestres, alumnes, mares i pares de família. En aquestes zones l'escola i el o la mestra d'aula són personatges de molta singularitat, presència, i que formen part dels seus imaginaris i projectes com una forma de supervivència per sortir de la pobresa, com una última opció

amb l'educació. Per això, indagar sobre les activitats quotidianes dels i de les mestres és compartir les seves vivències, com a persona, professional i en les seves pràctiques pedagògiques, de vegades de prop i altres, amb una mirada des de l'altra riba. És la vocació i la seva professionalització, les que li permeten resistir i sobreviure en aquesta etapa de la modernitat aclaparadora davant la presència del mercat de consum, de la tecnologia, de la informàtica i de la comunicació mediàtica: les targetes plàstiques

bancàries, els mòbils, les xarxes, el cable màgic, etc. que estan arribant a tots els racons del país, que signifiquen i exigeixen nous reptes, paradigmes, i canvis.

“...sobretot senten el poder i la pressió de l'Estat amb les seves normatives emanades des de l'escriptori, alienes a la realitat de les aules...”

Apropar-nos als i a les mestres és tractar de comprendre les complexes realitats en què es desenvolupen a la ciutat, els qui interactuen permanentment amb els seus alumnes, pares, mares i "autoritats" educatives com ho han de fer pocs professionals: entre conflictes, contradiccions, resistències, fatigues i entramats, però també entre èxits i oportunitats. Trobam que realitzen simultànies i múltiples activitats en espais socials diferents: a l'escola pública, en la qual l'ensenyament és la seva activitat principal per la seva formació acadèmica, les seves experiències pedagògiques que avui oscil·len entre la tradició i els nous enfocaments i propostes de canvis; sobretot senten el poder i la pressió de l'Estat amb les seves normatives emanades des de l'escriptori, alienes a la realitat de les aules, i fora de l'escola, on exerceixen activitats que alleugen la seva angoixant economia i el benestar familiar, però, aquestes activitats diàries, tot i ser complementàries, són les que estan influïnt en el seu compliment docent dins l'aula i l'escola, un desencontre constant entre la qualitat de vida i la qualitat educativa. Aquests són els escenaris on s'enfronten reptes que alleugen la seva pobresa i van construint un nou rostre en ells, malgrat la seva vida s'assembla a una desbocada cursa. Moltes les vegades existeix un trencament entre l'haver de ser mestre i l'esser mestre en si, sense perdre l'alegria de ser-ho, a la recerca

de la vigència de l'escola somiada i les seves pràctiques pedagògiques com a experiències del saber i del coneixement des de l'aula.

Les activitats diàries del o de la mestra canvien d'acord amb els horaris de l'escola: pot treballar en el torn del matí, de l'horabaixa o de la nit. Aquest horari és el que marcarà el seu ritme de vida docent durant l'any acadèmic, i al mateix temps li permetrà desplaçar-se a altres espais. El cas de la mestra Yolanda, és la il·lustració més pertinent en la vida del docent:

FULLS DE VIDA¹ **La mestra Yolanda² de l'Escola Ychma:**

Per a la mestra Yolanda, el dia s'inicia a les cinc del matí, el primer que fa és dirigir-se a la cuina per a netejar i preparar el dinar juntament amb l'esmorzar, ella va despertant als seus fills perquè entrin a dutxar-se entre somnis i renyades, els vesteix i es prepara per a berenar entre converses i protestes dels infants, escoltant programes de ràdio i noticiaris del matí fins que arriba l'hora de sortir a la feina. Na Yolanda ràpidament arregla i ordena els diferents indrets de casa, deixant-los a punt per al retorn que serà a l'hora de dinar. Tota aquesta tasca ha d'acabar a les 7.45 del matí. Aprofita per donar-se un bany i arreglar-se per a sortir a treballar amb els seus fills, als quals va deixant a la seva escola. Després es

dirigeix a peu al seu centre de treball:

Les activitats que jo realitzo (durant el dia): la major part del temps la pas en el centre educatiu, tenim dies en què hem d'estar tot el dia al centre educatiu, perquè tenim capacitacions o coordinacions. Quan em queda temps, durant l'horabaixa surt a fer la meva segona feina i també atenc lla meva família a la nit o al mig de l'horabaixa.

Yolanda

"De vegades, faig classes particulars a infants o em dedico a les vendes, realitzo vendes de productes de bellesa o de qualsevol altre tipus."

La mestra entra precipitada a l'escola, juntament amb alguns dels seus col·legues i alumnes, uns a la formació i ella per a signar l'hora d'entrada. Recull el seu clauer i es dirigeix a la seva aula per rebre els seus i les seves alumnes, que arriben de la formació, saludant "a viva veu", expressant les seves espontànies alegries en la trobada amb la seva mestra. Inicia les seves classes amb agraïment, oracions i cants; revisa les tasques als

¹ Font: Anchi Aguado, Félix (Tesis de Grado). EL MAESTRO: vida quotidiana dins i fora de l'escola i l'"altre treball" com a estratègia de supervivència.

² La mestra Yolanda té 33 anys. És emigrant i natural de Cajamarca. Va realitzar els seus estudis a Lima, és mare soltera, treballa en el primer torn, els horabaixes ajuda els seus fills en les seves tasques, i surt a vendre articles de bellesa. De vegades fa classes particulars; es va acostant a les bondats de la tecnologia: té mòbil, ha aconseguit comprar un ordinador, forma part d'una xarxa de venedors i maneja targetes bancàries; s'ha convertit en un personatge de crèdit i de deutes.

seus i a les seves alumnes, i continua amb les tasques pedagògiques del programa del dia. Les classes del matí són interrompudes pel timbre de l'escola, senyal de l'esbarjo; els i les alumnes surten. Na Yolanda de vegades es queda a la seva aula per prendre un refrigeri amb els pocs alumnes que opten també per quedar-se i altres vegades va a la cafeteria de l'escola. A les 12.45 h és la sortida; els infants surten en formació, portats per la mestra fins a la porta i s'acomiaten entre cridòries; en tornar organitza la seva aula i de vegades té reunions a l'escola o amb els pares i mares. A l'horabaixa va a recollir els seus fills a l'escola on estudien, i junts es dirigeixen a casa per a dinar:

*De vegades, faig classes particulars a infants o em dedic a les vendes, realitz vendes de productes de bellesa o de qualsevol altre tipus. Pel que fa a vendes de productes de maquillatge, puc elegir l'horari. Adequo l'horari al temps lliure i surt a oferir de conegut en conegut, o d'amic en amic, o de casa en casa si és possible, per col·locar aquests productes. Després faig els cobraments corresponents, després cancel·lo la butlleta i això és el meu cicle de treball. **Yolanda***

Els horabaixes fa classes particulars, tres vegades a la setmana, i també es dedica a la venda de productes de bellesa: Abans de sortir s'esforça en arreglar-se,

cuidar la seva presència és la imatge del producte que promociona i ven; els seus col·legues i els seus clients sovint consulten per tal o qual producte que està de moda; durant la seva absència, els seus fills queden a cura de la seva veïna o amiga de l'escola. A la nit sopen el mateix cuinat del dinar o un àpat fred i senzill. Després es dedica a preparar les seves classes, fer comptes de les vendes o comandes, i els quefers de la casa i deixa llests els uniformes i les motxilles dels seus infants per al dia següent, i en algun moment del seu temps lliure veu programes de la televisió. Se'n va a dormir aproximadament a partir de la mitjanit, pensant en les activitats de demà.

*Aquest text s'ha traduït del castellà. □